

بازار جهانی نفت در قفل سیاست

نفت در ۲۰۲۶: سال ابهام، نه جهش قیمتی

بازار جهانی نفت در سال ۲۰۲۶ بیش از هر زمان دیگری تحت تأثیر نااطمینانی‌های سیاسی و اقتصادی قرار دارد؛ از ابهام در سیاست‌های تعرفه‌ای آمریکا و واکنش شرکای تجاری گرفته تا نقش پررنگ ایالات متحده به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت. حجت‌الله غنیمی‌فرد، رئیس پیشین دپارتمان مطالعات نفتی اوپک، معتقد است این عوامل مانع از جهش قیمت نفت شده و چشم‌انداز بازار را به سمت ثباتی شکننده در محدوده ۶۰ دلار سوق می‌دهد.

پایگاه اطلاع‌رسانی دریا و نفت: بازار جهانی نفت در سال ۲۰۲۶ با مجموعه‌ای پیچیده از متغیرهای سیاسی، اقتصادی و فناورانه روبه‌روست؛ متغیرهایی که بیش از آنکه نویددهنده جهش قیمتی باشند، از تداوم ابهام و احتیاط حکایت دارند. حجت‌الله غنیمی‌فرد، مدیر پیشین امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران، در گفت‌وگویی تحلیلی تأکید می‌کند مهم‌ترین چالش پیش‌روی بازار نفت، نامشخص بودن سیاست‌های تعرفه‌ای ایالات متحده و واکنش متقابل شرکای تجاری این کشور است.

به گفته او، تشدید یا تداوم جنگ تعرفه‌ای می‌تواند رشد اقتصادی جهان را تضعیف کند و در نتیجه، تقاضای جهانی انرژی — از نفت گرفته تا گاز و حتی زغال‌سنگ — را تحت فشار قرار دهد. کاهش تولید صنعتی در اقتصادهای بزرگ به‌طور مستقیم به افت مصرف سوخت منجر می‌شود و همین عامل اجازه نمی‌دهد قیمت نفت از سطوح کنونی فاصله بگیرد. از این منظر، تداوم قیمت‌ها در محدوده حدود ۶۰ دلار برای هر بشکه در سال ۲۰۲۶ سناریویی محتمل به نظر می‌رسد.

غنیمی‌فرد معتقد است سیاست‌های کلان دولت آمریکا به‌گونه‌ای طراحی شده که افزایش قیمت نفت و فرآورده‌های نفتی، به‌ویژه در بخش حمل‌ونقل، مهار شود. به همین دلیل، حتی در صورت بهبود نسبی شرایط اقتصادی، نباید انتظار جهش معنادار قیمت نفت را داشت. از نگاه او، جهش‌های قیمتی معمولاً حاصل رویدادهای غیرقابل پیش‌بینی مانند بحران‌های ژئوپلیتیک در مناطق حساس نفت‌خیز هستند و نمی‌توان آنها را مبنای تحلیل‌های متعارف قرار داد.

در پاسخ به این پرسش که کدام کشور بیشترین تأثیر را بر بازار نفت خواهد داشت، این کارشناس باسابقه صنعت نفت، آمریکا را بازیگر اصلی می‌داند. ایالات متحده هم‌زمان بزرگ‌ترین تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت جهان است و با ابزارهای سیاست‌گذاری، تولید و صادرات، نقشی تعیین‌کننده در جهت‌دهی به قیمت‌ها ایفا می‌کند. حتی گزارش‌هایی از احتمال افزایش صادرات نفت آمریکا تا حدود ۷ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۲۶ حکایت دارد؛ رقمی که جایگاه این کشور را در بازار جهانی بیش از پیش تقویت می‌کند.

از منظر سرمایه‌گذاری، غنیمی‌فرد هشدار می‌دهد که قیمت‌های نسبتاً پایین نفت در سال‌های اخیر ممکن است انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش بالادستی را، به‌ویژه در شرکت‌های خصوصی و آمریکایی، کاهش دهد. با این حال، او تأکید می‌کند که پیامد این موضوع بیشتر در بلندمدت نمایان خواهد شد و در کوتاه‌مدت بعید است شوک عرضه یا جهش قیمتی شدیدی ایجاد کند، مگر آنکه اتفاقی غیرمنتظره در کشورهای اصلی تولیدکننده رخ دهد.

در زمینه تحریم‌ها نیز این تحلیلگر معتقد است تجربه سال‌های اخیر نشان داده تحریم‌ها به‌تنهایی نتوانسته‌اند عرضه جهانی نفت را به‌طور جدی مختل کنند. اگرچه مسیر صادرات برخی کشورها مانند روسیه، ایران و ونزوئلا تغییر کرده، اما بازار جهانی توانسته با منابع جایگزین و تغییر الگوهای تجاری، خود را با این شرایط تطبیق دهد.

غنیمی‌فرد نقش فناوری، به‌ویژه هوش مصنوعی، را یکی از مهم‌ترین تحولات آینده صنعت نفت می‌داند. به باور او، بیشترین اثر این فناوری در کوتاه‌مدت در بخش پایین‌دستی و بازار معاملات نفت خام و فرآورده‌ها نمایان خواهد شد؛ جایی که هوش مصنوعی می‌تواند با کاهش هزینه‌ها، افزایش سرعت تصمیم‌گیری و مدیریت ریسک، ساختار سنتی بازار را دگرگون کند. در عین حال، استفاده از این فناوری در بخش‌های بالادستی و میان‌دستی نیز در حال گسترش است.

او در ارائه پیش‌بینی قیمتی جسورانه محتاط است و تأکید می‌کند بدون اتکا به مدل‌های اقتصادسنجی معتبر، هرگونه پیش‌بینی قیمت نفت بیشتر شبیه تصور است تا تحلیل دقیق. از نگاه او، شوک‌های واقعی ذاتاً غیرقابل پیش‌بینی‌اند و تنها درگیری‌های نظامی گسترده میان قدرت‌های بزرگ و کشورهای نفت‌خیز می‌توانند بازار را به‌طور ناگهانی دچار تلاطم کنند.

در جمع‌بندی، غنیمی‌فرد سه رویداد مهم سال ۲۰۲۵ را زمینه‌ساز تحولات ۲۰۲۶ می‌داند: بازگشت دونالد ترامپ به قدرت و سیاست‌های حمایتی از صنعت نفت و گاز آمریکا، اقدامات نظامی و امنیتی این کشور علیه مسیرهای صادراتی برخی تولیدکنندگان، و عقب‌نشینی آمریکا از برخی تعهدات زیست‌محیطی. به اعتقاد او، این عوامل در کنار هم چشم‌اندازی از بازاری پرابهام، کم‌تحرك و به‌شدت سیاست‌محور را برای نفت در سال ۲۰۲۶ ترسیم می‌کنند.